

Frásøgn frá gamla Magnus Heinason: Teir fýra við flekiborðið

Tað er hugaligt, at eisini gamlir fiskimenn hava áhuga fyri søgu teirra. Hesa ferð hava vit eina frásøgn frá einum flekiborði

Óli Jacobsen

Flekiborðið umborð á fiskiskipum hevur havt eina umskiftiliga tilveru. Upprunaliga vildi fiskimenn ikki vita av flekiborði. Teir vildu heldur standa boygdir og flekja á dekkinum. Tað sigst, at fyrstu flekiborðini vórðu blakað fyri borð aftur. Men tað varð kortini skjótt, at menn kortini sannaðu, at tað var bæði skjótari og lættari at standa upprættur við eitt flekiborð. Hetta gjørdist partur av lívinum hjá fiskimonnum í mong ár. Men so fór saltfiskurin umborð á skipum í søguna og flekiborðini fóru sama veg.

Upprunin til hesa Miðviku er Johan Hendrik Olsen, kallaður Hanni, í Sørvági. Hann hevur hugleiðingar frá síni tíð við síðutrolaranum Magnus Heinason, sum var bygdur í Portugal í 1961. Dávur Poulsen av Strøndum var fastur skipari, og beiggja hansara, Karloth, loysti hann av. Flekiborðini vóru vanligja mannað av fýra flekjarum, tveir sprettu og tveir tóku ryggin úr. Afturat teimum var ein avhøvdari.

Hanni greiðir soleiðis frá:

Gomul minnir umborð á Magnus Heinason

Jólatúrurin 1963 og vartúrurin 1964 var eg saman við teimum fýra við borðið. Í desember 2012 var eg við til jarðarferðina hjá tí síðsta av teimum, Petur Højgaard, Saltangará. Hann bleiv 94 ára gamal og var tann seinasti frá hesum flekiborði, sum er farin foldum frá.

Hinir tríggir vóru:

Theodor Dahl, Tórshavn, Hildibjartur Olsen, Skálavík og Hjalmar Petersen, Bø.

Vartúrurin 1964 var eg avhøvdari hjá teimum. Eitt serligt minni er, tá telegrafisturin Jon Mortensen av Tvøroyri lat sangin “Seinasta vaktin” hjá Harry Birtilið ljóma fram av brúgvatakinum. Tá vóru knívarnir tittir, og tá nyttaði einki at gremja seg um ryggin.

Vit høvdu eisini góðar yrkjarar umborð, teir báðir Petur og Hjalmar høvdu góðar gávur á hesum øki.

Dømi um hetta er sangurin, sum Petur yrkti á túrinum til 52 ára føðingardagin hjá Hjalmar. Hjalmar yrkti eisini á sama túri ein sang til Grækarismessu í 1964, tá ið fiskimarkið varð flutt út á 12 fjórðingar.

Eg eri glaður at hava upplivað tíðina saman við hesum monnum.”

Teir fýra við borðið

Theodor Dahl, ein av flekjarunum, hevði góðar gávur at skriva. Í jólablaðnum, Hugnalig Jól í 1965, skrivaði hann eina stuttsøgu um menninar við eitt flekiborð.

Fólkið var sett og hesir fýra skuldu vera við flekiborðið á stýrmannavaktini henda jólatúrin undir Grønlandi við stórtrolaranum.

Manningin var úr ymiskum bygdam runt um landið, so sum ofta er á slíkum trolarum.

Álvur á Tanganum og ein sunnanmaður vóru makkarar, og Tórir undan Jøklinum og ein sera dámligur maður innan av Tangafirði aftan fyri borðið – allir tilkomnir menn og sera dúgligir flekjarar. Allir vóru teir giftir –uttan Álvur á Tanganum. Hann var einasti sonur óðalsbóndan á Tanganum, og sum verða man vaksin upp í einum valaheimi. Hann var tvíburabarn og kanska ikki so nógv til mannar, men hann hevði fingið gott í beinini, og tá hann so eisini var sera nærlagdur, bleiv hann av bestu monnum. Onki røktist fyri, at hann gifti seg. Hann kundi havt gjørt tað, tí hann átti fyri eini hús og væl aftrat, og tað var eisini onkur av teimum ungu diddunum, sum skeittu eftir honum.

Hann hevði dugað sera væl at farið um pengar, men hesi seinastu árin hevði hann verið nakað “vatur frammani”, sum tikið verður til. Ikki tí, í heiminum hevði hann ikki sæð slíkt fyri sær, pápin smakkaði ikki sterkan drykk.

Álvur var skiparalærdur, hevði siglt sum bestimaður við slupp í nøkur ár, men var nú sloppin við stórtrolara og stóð sum sagt millum reystmenni við borðið og flakti.

Við eitt slíkt flekiborð stendur tú vakt eftir vakt, dag eftir dag, viku eftir viku allan túrin. Tú sært einki uttan tosk, tosk og aftur tosk. Hetta, at flekja og og standa og kappast við tann, sum leggur uppá borðið, hetta verður sum ein maskina, sum eitt tól, hesin toskur skal fara í gjøgnum; tú skundar tær bert at viðgera hann, sleppa tær av við hann.

Sum vera man, varð mangt havt á máli við borðið, bæði líkt og ólíkt. Ikki so sjáldan varð eisini tosað um politikk. Tórir og Pætur av Tangafirði vóru sjálvstýrismenn og oftast á einum málið, meðan Álvur var meira konservativur, so har mól nóg so heitt stundum. Sunnanmaðurin, sum spretti til

Teir fýra við borðið umborð á Magnus Heinason.

Ofta var nógvur fiskur. Her er onnur mynd frá flekiborði úr bókini Jól á Halanum.

Álv, legði aldri uppí, tá tosað var um politikk. Hann gav einki fyri alt, tí alt var “skegg”, alt var skyldskapur, eygnatænasta, hyklarí. Sørtorðaður upp í eyguni, baktalari, tá bakið vendir til – samfelagið var ein stóru svullur, alt sum tað var.

Ein dagin spurdi Pætur Álv,

um hann ikki fór at fáa sær konu. Petur átti nógvar dótur, fleiri vóru tilkomnar, ja enntá giftar. Pætur hevði havt orðið fyri at bjóða tær út, helst tá hann hevði kenningina; men hesin spurningurin, ið hann setti Álvi, vakti umhugsan, tí satt at siga hevði Álvur einaferð sæð eina

dóttur Pæturs, og honum dámdi hana sera væl. Álvur hevði fingið nakað at hugsa um.

Dagur datt av degi, teir fýra við borðið stóðu har og gjørdur sitt arbeiði. Jólíni vóru eisini í hond; men at hugsa um at koma heim til jóla var ikki. Høvdu teir av illum fingið eina hvíld á jolum, so skuldu teir verið glaðir.

Álvur hevði sera gott mál, og altíð sang hann, tá ein løta var. Hann helt so nógv av teimum donsku sálmunum, tí, sum hann segði, í teimum donsku jólasálmunum áttu vit ein skatt.

Ein dagin tætt fyri jól um vaktarskiftið, var Álvur so fyltur av jólalongsli, at hann uttan at vita av skar í at syngja: “Det klimer nu til julefest”. Hinir við borðið tóku undir, og brátt rungaði hesin vakri sálmur um alt fordekkið.

Tá av var loyst og Álvur hevði fingið frívakt og lá í koyggjuni, kundi hann ikki fáa blund í eyguni. Hann var farin at hugsa um tað, sum Pætur segði. Tað var galið at ganga einsamallur; tey gomlu vóru farin at eldast, so tað var kanska galið ikki at orða við Katrinu í Lágagerði um at komið at hjálpt í húsinum.

Katrina og hann høvdu verið spælíbørn frá ungum árum av, og øll høvdu væntað, at tað varð hjún úr teimum; men Katrina var nakað hørð av lyndi, og hon hevði givið honum kost í at velja, annaðhvørt seg ella fløskuna. Álvur hevði eisini verið treiskur, so sum sjómenn ofta eru; tann harða lagnan, teir liva og balast undir, herðir teir, og teir vilja ikki altíð verða settir uppá pláss av einum konufólki. Hann var ógvuliga góður við Katrinu, tað visti hann. Barnaminnini komu nú fram fyri hann, eitt fyri og annað eftir. Hann mintist, tá hann slapp við abbanum á rættina ella út undir Flesjarnar at dyrgja, jú barnaminnini komu so sjónsk fram fyri hann.

Vaktin var hálvliðin; tá hoyrir hann mann koma niðurundir; hann leggur seg fram á stokk.

“Hví svevur tú ikki?” læt í Ásmundi, sum var komin niðurundir at fáa sær nýggjar ullavøttir upp á hondina, tí nú var kalt uppi. “Tað veit eg líka, er nakað í hesum hálínum.”

“Nei, eitt karvað trol, tað er alt”, læt í Ásmundi, ið fór sum eitt fok aftur á dekkið.

Álvur slapp sær fram, hendan vaktin var rokin, fekk sær ein kaffi-